

Pastatų šildymas ekstremaliomis sąlygomis

Į Lietuvą atkeliavo ypatingai žemų temperatūrų laikotarpis, kuris kelia didelių iššūkių centralizuoto šilumos tiekimo (CŠT) įmonių darbuotojams, nepriklausomiems šilumos gamintojams, pastatų valdytojams, vidaus šildymo ir karšto vandens tiekimo sistemų prižiūrėtojams ir visiems, susijusiems su šilumos ūkio funkcionavimu. Esant tokioms žemoms temperatūroms, kai naktimis prognozuojama iki -30°C šalčio, visi šilumos gamybos ir perdavimo įrenginiai dirba neįprastomis sąlygomis, todėl natūraliai išauga galimų techninių sutrikimų rizika ir poreikis ypatingai atsakingai organizuoti šilumos tiekimo procesą ir būti 24 val. per parą pasiruošus įvairiems netikėtumams.

Centralizuotai tiekama šiluma Lietuvoje gaminama daugiausiai naudojant smulkintą medieną, tačiau jos kokybė gali suprastėti. Didelis drėgnumas, sniego ir ledo priemaišos mažina kuro energetinę vertę ir dėl to nepasiekiami reikalinga jį naudojančių katilų galia. Tai reiškia, kad trūkstamas šilumos kiekis turės būti gaminamas deginant brangesnes gamtines dujas ar skystą kurą. Dideli ledo gabalai gadina biokuro sandėliavimo ir transportavimo įrangą, dėl to katilus tenka stabdyti ir remontuoti. Rezervinių katilų šiluma paprastai yra brangesnė. Biokuro kokybė ir savalaikis pristatymas pagal sudarytus grafikus – ypatingai svarbu ekstremalių šalčių laikotarpiu. Miškininkai ir biokuro gamintojai turėtų tą įvertinti ir padėti „išgyventi“ šias dienas.

Šalčiausio penkiadienio temperatūra konkrečioje vietovėje yra laikoma projektine ir pagal ją projektuojami šilumos gamybos ir perdavimo įrenginiai. Esant dar žemesnei lauko temperatūrai, patalpų šildymas gali kiek sumažėti, bet pastato šiluminė inercija tai kompensuoja ir patalpose palaikomos bent minimalios higienos normų sąlygos. Tokiu atveju ypatingai svarbi pastato energetinė kokybė ir sandarumas. Be to, labai nukritus lauko oro temperatūrai, nekokybiškuose pastatuose padidėja vidaus vamzdynų užšalimo ar net trūkimo rizika. Tai pasitaiko nesandariuose rūsiuose ar palėpėse, nešildomose laiptinėse ar pan. Pastatų valdytojai ir vidaus sistemų prižiūrėtojai turėtų skirti ypatingą dėmesį tokiems rizikos faktoriams ir būti pasiruošę bet kada padėti aptarnaujamo namo gyventojams. Tam reikia nuolat turėti paruoštą personalą, reikiamą įrangą ir gerai žinoti pastato infrastruktūrą. Patirtis rodo, kad užšalimo rizika kyla pastatų įvaduose, kur požeminiai CŠT vamzdynai jungiasi per sieną su vidaus vamzdynais. Šios jungtys turi būti ne tik gerai izoliuotos, bet per jas turi nuolat cirkuliuoti šiltas vanduo, kad išvengti užšalimo. Kaip tinkamai atjungti pastatą nuo CŠT sistemos ar nudrenuoti vamzdynus, esant bėdai, turi žinoti kiekvienas pastatą prižiūrintis darbuotojas, o gyventojai būti pasiruošę bendradarbiauti.

Esant ekstremaliai žemoms temperatūroms, CŠT vamzdynai ir kiti įrenginiai dirba maksimaliu slėgiu, aukščiausia temperatūra ir t.t. Nors Lietuvoje daugiau kaip pusė pradinių CŠT vamzdynų pakeista ar atnaujinta, nors jie įprastai sumontuoti giliai po žeme, visada išlieka, kad ir nedidelė plyšimo ar gedimo rizika. Neįmanoma, kiekvieną įvykį operatyviai aptikti dideliame mieste, tad gyventojai pastebėję kylantį garą ar pamatę kitokį sutrikimą, prašomi kuo skubiau apie tai pranešti šilumos tiekimo įmonei, kad laiku pašalintų gedimą.

Už šilumos tiekimo organizavimą konkrečiame mieste atsakinga savivaldybė. Ji paprastai valdo ir vandens tiekimo ar kitas komunalinių paslaugų įmones. Visos šios įmonės dirba įtemptu režimu per numatomus šalčius, tačiau kartu turi potencialo bendradarbiauti, atsitikus nelaimei. Savivaldybių vadovų ir specialistų užduotis koordinuoti tarpusavio pagalbą, sutelkti techniką ir darbuotojus ar kitaip būti pasiruošus įgyvendinti ekstremalios padėties planus, jeigu vis dėl to jų prireiktų.

Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija tikisi, kad ne tik šilumos tiekimo įmonės, bet ir pastatus prižiūrinčios organizacijos, avarinės ir rangovinės tarnybos, savivaldybės ir kitos atsakingos įstaigos bei gyventojai atsakingai įvertins ir pasiruoš rizikoms, kurias gali sukelti ateinančiomis paromis prognozuojamas Lietuvą pasiekiantis neįprastai didelis šaltis.